

BIENALE TEKSTILNE UMETNOSTI

BIEN 2023: Sonce

in

Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani

Oddelek za likovno pedagogiko

Karbonizacija

S karbonizacijo, ki je način fosilizacije - pooglenitve organizma, projekt išče stičišča kulturne in geološke dediščine. Na razstavi so slike študentov postavljene ob bok slikam in grafikam Franceta Miheliča, ene od vodilnih osebnosti slovenskega slikarstva 20. stoletja. Pri ustvarjanju svojih del so se študenti naslanjali na izbrane Miheličeve slike in jih poskušali interpretirati na svoj način. Študente je k uporabi oglja in geotekstila nagovoril Zavod za gradbeništvo Slovenije, ki je sodeloval pri projektu. Oglja, ki nastaja s karbonizacijo, se je posluževal že Mihelič. Nekatera dela izpostavljajo tudi motiv kurenta, ki se pojavlja pri delih Franceta Miheliča in je vpisan na UNESCO seznam svetovne kulturne dediščine.

Razstava je na ogled v Galeriji Franceta Miheliča v Kašči v Škofji Loki od 2. junija 2023 do 29. julija 2023.

Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za likovno pedagogiko, drugostopenjski program Poučevanje, smer Likovna pedagogika

Mentorica in vodja projekta: izr. prof. Anja Jerčič Jakob

Študenti drugostopenjskega programa Poučevanje, smer Likovna pedagogika: Lara Ališič, Vita Čepič, Vitjan Črešnar Štaus, Kristina Fideršek, Kristina Filipčič, Jerca Rogelj, Klavdija Zupančič, Anja Žbogar, Eva Žnidaršič

Partnerji projekta: Zavod za gradbeništvo Slovenije (dr. Mateja Golež), Zavod Carnica, Loški muzej Škofja Loka

Trajanje projekta: 1. 10. 2022 – 30. 8. 2023

Avtorici spremnega besedila: izr. prof. Anja Jerčič Jakob in dr. Mateja Golež

Projekt je podprla Univerza v Ljubljani, Sklad Univerze v Ljubljani za umetniško področje.

Naslov razstave Karbonizacija oziroma pooglenitev je stičišče, v katerem se razstavljajoči študenti UL Pedagoške fakultete, drugostopenjskega programa Poučevanje, smer Likovna pedagogika, povezujejo s smernicami v projekt vključenih institucij. Osrednja tema Bienala tekstilne umetnosti (BIEN) 2023 je namreč sonce, vsebinske usmeritve pa dediščina, ohranjanje, trajnost, vzorci, migracije, dualizem (sonce – senca). Skupina študentov se je pri koncipiranju slikarskih del naslanjala na izbrana dela iz zbirke del Franceta Miheliča, ki jih hrani Loški muzej Škofja Loka, in na različne avtorske načine poskušala interpretirati oziroma aktualizirati določene vsebine, ki jih najdemo v Miheličevih delih.

Na povabilo je sodeloval tudi Zavod za gradbeništvo Slovenije, ki je študente nagovoril k uporabi geotekstila v slikarstvu – materiala, ki se prioritetno uporablja predvsem v gradbeništvu, ter z raziskavami tistih naravnih materialov, s katerimi civilizacije ustvarjajo že od pradavnine. Pričujoči razstavni projekt izpostavlja tudi oglje, ki nastaja s karbonizacijo, ki je stanje, ko ni prisotnega kisika, torej ni zagotovljenega osnovnega pogoja za življenje. Je način fosilizacije, ko organizem poogleni, pri čemer pa ohrani primarno obliko (primer je premog iz karbona pred približno 300 milijoni let). Oglje je bilo med drugimi material za prve jamske poslikave, vse od renesanse naprej pa je razširjena risarska tehnika, ki doživi razmah v risbi 19. stoletja. Posluževal se ga je tudi France Mihelič, katerega opus del je izrazito »temen«, tako na vsebinski ravni kot na formalni. Loški muzej hrani nekaj Miheličevih risb v tehniki oglja, med drugimi prepoznavno podobo kronista, človeka, ki zapisuje vojne grozote (Kronist, 1974), v tehniki prešanega oglja pa je umetnik zabeležil tudi znameniti motiv kurenta (v zbirki Pokrajinskega muzeja Ptuj), ki ga izpostavljajo tudi nekatera slikarska dela študentov.

Na simbolni ravni torej avtorji na razstavi z umetnostjo povezujejo geološko dediščino s kulturno dediščino; izpostavljajo oglje kot risarski material, sočasno pa tudi motiv kurenta, ki se pojavlja pri delih Franceta Miheliča in je vpisan na UNESCO seznam svetovne kulturne dediščine.

izr. prof. mag. Anja Jerčič Jakob
dr. Mateja Golež

Bela vrana (2022)
mešana tehnika na geotekstil
138 x 100 cm

Lara Ališič

se predstavlja z izborom del iz serije, ki jo je nasloвила Ogenj v ustih. Poleg Miheličeve slike Spomin na očeta (1975) se namreč navezuje tudi na pesnika Daneta Zajca. Njegova pesem Kepa pepela je bila kontekstualna opora pri snovanju, hkrati pa sidrišče karbonizacije tako v konkretnem kot tudi prenesenem pomenu. Avtorica uporabi različne tehnike in materiale, med drugim tudi geotekstil, ki jih z montažo ali demontažo spretno stke v likovno celoto; način nastajanja dela tako neposredno sovpada tudi s samo vsebino. V dela preko rabe simbolov vključuje arhetip očeta (avtoriteta, stabilnost, varnost) ter arhetip otroka (nedolžnost, kreativnost, potencial). Avtorica dodaja: *V svojih delih izpostavljam minljivost časa in s tem mladosti in zdravja. S konceptom minljivosti sta povezana tudi spomin in nostalgija. Zaradi kolažiranega in fragmentiranega aspekta svojih likovnih del, določeni elementi delujejo kot prikazni, kot sanje ali daljni spomini. Te podobe gradim z neprijetnimi in grozljivimi detajli, ki v gledalcu lahko sprožijo občutek nelagodja. Skrivnostnost in srhljivost sem želela doseči s temačnim koloritom in poudarjenim svetlo-temnim kontrastom, jukstapozicijo različnih prizorov in materialov, ter uporabo teksture.*

Brez naslova (2023)
akril na geotekstil
120 x 170 cm

Vita Čepič

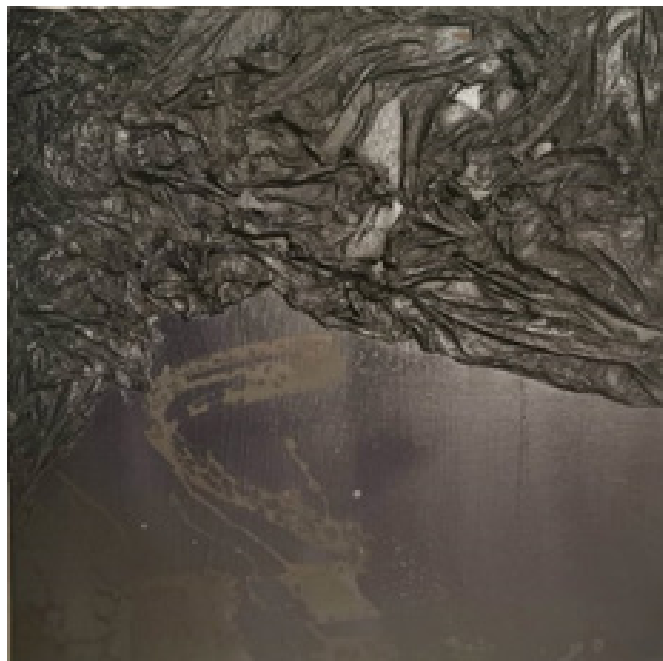
izpostavlja Miheličevi deli Dafne in kurent III (1971) ter Vešča (1979) kot tisti ključni, ki sta jo najbolj nagovorili k snovanju razstavljenega dela. O svojem delu je zapisala: *Delo se v dialogu z Miheličem dotika tem turobnosti, depresije, nasilja, odhajanja in migracij in življenja znotraj prostora, kjer ni prostora za rast, sonce in kisik. Miheličeva dela in življenje so me pritegnili z naravnimi teksturami, grotesknimi prizori ter remiscencami iz otroštva in 2. svetovne vojne. Nagovorila so me, da poiščem nove povezave z današnjim svetom in temačnostjo znotraj njega. Migracije, utesnjenost in skorajšnje psihološko stanje pooglenitve sem vnesla z uporabo izbranih motivov, barve in materiala. Vzdušje temačnosti, nasilja in agresivnosti, žalosti, jeze in depresije sem priklicala z uporabo intenzivnega kolorita. To podkrepi tudi uporaba geotekstila, ki v delu vzpostavi še dodaten poudarek na občutku globine, žametnosti in teksture. Z njim sem podprla glavne koncepte dela, saj deluje kot lovilec ali opna za lovljenje delcev. Zdi se, da je v delu ulovil vrsto različnih oblik in motivov. Figure se pred nami rojevajo in nato naslednji trenutek razkrajajo v polje rdeče barve.*

AKTi (2023)
mešana tehnika na platno
70 cm x 80 cm

Vitjan Črešnar Štaus

je ustvaril serijo osebno-izpovednih del. Združuje jih enotna strategija snovanja, ki se odraža z uporabo različnih tudi netipičnih materialov ter tehnik z metodo montaže. Pri likovnem snovanju del se je posluževal tudi besedilnih komponent. Serijo del je enostavno naslovil *Stičišče: Eden izmed načinov, s katerim človek izraža svoja čustva, mnenja in razmišljanja, je likovna umetnost. Prav tako tudi glasba. Gre za dve zelo osebno-izpovedni veji umetnosti, ki se tekom zgodovine pogosto križata. Likovna umetnost se velikokrat znajde v poziciji spremljevalke glasbe. Pablo Picasso je pustil vpliv na svet umetnosti; pogosto je upodabljal glasbenike, motiv, ki se prav tako pojavlja pri opusu Franceta Miheliča. Tudi Jean-Michel Basquiat se je znašel na stičišču glasbe in umetnosti z oblikovanjem motivov za ovitke nosilcev glasbe. Tako kot se pogosto v glasbi, se tudi njegova izrazna moč opira na rabo besed, ki prevajajo njegove misli in občutenja. Trije zelo raznoliki umetniki so se tako znašli na stičišču, ki je vplivalo na vznik mojega cikla likovnih del.*

Karbonizacija I (2022)
mešana tehnika na platnu
40 x 40 cm

Kristina Fideršek

je svoja monokromna in nepredmetna dela zasnovala na podlagi raziskovalnega problema, kako uporabiti papir kot medij predvsem z oblikovanjem tipnih tekstur z njim, ki v njenih delih nosijo primarno vlogo. Vidna tekstura izzove likovni čut tipa. Avtorica izpostavlja, da je tip veliko bolj pomemben, kot se sprva morda zavedamo, zato pravi, da se sme njene slike tudi dotikati: *Poleg pomembne inkluzije za slepe in slabovidne takšna uporaba likovnih čutov prinaša tudi videčim novo likovno izkušnjo. Eden izmed mojstrov vidnih tekstur je zagotovo F. Mihelič, ki s svojimi teksturami zmore izzvati različne čute. Primerjala sem vzpostavljanje njegovih dimenzij likovnih čutov s svojim. Upodablja temačne motive, ki priključijo na plan marsikatere občutke. Zelo občutno se poigrava tudi s prostorom, saj s svojimi prikaznimi, različnimi teksturami, oblikami in kompozicijo zamaje koncept orientacije v klasični perspektivi.*

Zato zaprite oči in si dovolite, da vas tokrat vodi drug likovni čut. Dovolite si gledati drugače. Dotaknite se slike. Vzemite si čas, ne mudi se. Počasi raziskujte teksturo in s tipom iščite različne poti. Z prsti opazujte spremembe smeri, gostote, teksture, velikosti. Opazujte položaj. Položaj sebe, nosilca in vseh njegovih tekstur. Opazujte sebe, svoje občutke in misli. Raziskujte temo. Morda boste videli vse. Morda nič.

Brez naslova I (2022)
akril na geotekstil
143 x 167 cm

Kristina Filipčić

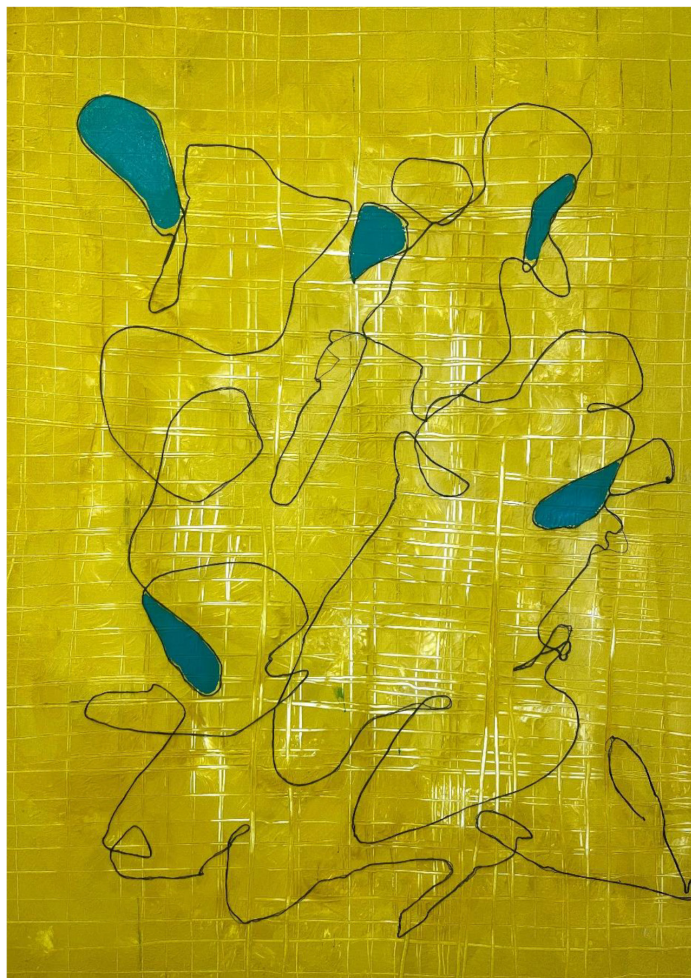
se povezuje z izhodišči projekta v pojmi karbonizacija in trohnenje. V duhu akcijskega slikarstva je v daljšem časovnem obdobju slikala na isti temeljnik, nenapet geotekstil, položen na tla, ki je prizorišče njenega delovanja ter prej kot nosilec neke upodobitve ali konkretnega izraza postal nosilec dogodka oziroma dogodkov, eksistencialen prostor vezan na gesto avtorice in na materialno obstojnost nosilca. Avtorica je beležila svoje gestualne zapise v dialogu z upirajočim se nosilcem, geotekstilom, ter barvno materijo: *Ostala sem brez platna, kaj mi še ostane? Ostane material, ki je na voljo in ostanem jaz. Jaz sem vse od sreče do žalosti, od cvetenja do trohnenja. Kako pa sprememba nosilca spremeni likovno teoretske komponente slike? Linija ostaja linija, gor pomeni še vedno gor, črna je črna. Slikanje na geotekstil predstavlja boj z materialom, boj za obstanek poteze, za obstanek ideje. Obstane same sebe. Slika je pisanje dnevnika z likovno govorico, vsakič znova na isti kos tekstila.*

Semn (2023)
pastel in oglje na geotekstil
100 x 120 cm

Jerca Rogelj

se s podobo, ustvarjeno na napet geotekstil, približuje področju ilustracije ter se z Miheličem umika v pravljичno mitološki svet: Delo »Semn« je navdihnili radijska dramatizacija pravljice Frana Milčinskega, Zvezdica zaspanka, iz leta 1952. To znano slovensko zgodbo sem v zvočni izvedbi, kot majhna, poslušala pred spanjem. Že takrat me je pritegnila, morda ravno zaradi nepojmovne kvalitete, ki jo najdemo tudi pri Miheliču. Zgodba, ki je nastala v sredini prejšnjega stoletja, odseva vzdušje, ki ga najdemo tudi v prizorih Miheličevih del. Še posebej zgovoren se mi je zdel del igre, ko je Zvezdica Zaspanka za kazen poslana na zemljo in se znajde na sredi velikega mesta, kjer poteka sejem. Obdana z množico ljudi in vsiljivimi trgovci je razpeta med domotožjem in otroško radovednostjo. Slikarska tehnika pastel in oglja na filc vzpostavlja z Miheličevimi deli tudi formalno navezavo, saj omogoča mehkobo, ki jo lahko vidimo pri njegovih akrilih in hkrati teksturo njegovih pastelov. Sama materialnost tehnike pa nas spominja na glavni lik in prah v katerega je Ceferin napisal LJUBA.

Linearni kurent (2022)
mešana tehnika na platnu
70 x 100 cm

Klavdija Zupančič

je pri idejnem snovanju slikarskih del izhajala iz vprašanja, kako preko lastne likovne izkušnje povezati in interpretirati tekstilno umetnost, geotekstil kot slikarski material, zapuščino bajeslovnega in mističnega sveta Franceta Miheliča ter bipolarnost svetlobe in teme. Še posebej jo je nagovorilo Miheličevo delo Ples enodnevnice (1974). Razstavljeni deli sta plod procesa, ki ga je avtorica opisala takole: *Poskušala sem torej začeti iz absolutne nule. Vplive, ki naj bi mi narekovali ustvarjanje dela, sem poskušala kar se da zavestno odmisлити. V misli so se mi tako vrnila likovne stvaritve iz diplomskega projekta, ki jih je zaznamovala otroška spontanost in z vnašanjem slednje sem nadaljevala slikarsko snovanje. Z grundiranjem platna, ki je potekalo pod določenim ritmom, sem ustvarila mrežno kompozicijo, nato sem čez platno spustila nit, da je prosto padla (referenca Duchamp), za konec pa sem nitno sled obšila z volneno nitjo. Vse je potekalo spontano, brez vnaprej pripravljene kompozicije, saj me je tovrsten način dela pustil dihati in me je razbremenil.*

Avtoportret iz smeti (2022)
kolaž iz smeti na papirju za peko
56 × 40 cm

Anja Žbogar

za svoje likovne realizacije uporablja izključno odpadke, ki nastajajo ob vsakdanjem življenju nje ali njenih portretirancev. S tehniko kolaža je realizirala portrete, ki v interakciji s svetlobnim virov razodevajo svojo dvojno naravo (in vsebino). O svojem delu pravi: *Nekdo je nekoč dejal, da je za nesmrtnost najprej potrebno živeti življenje vredno spomina in lahko bi rekli, da je prav umetnost tista, s pomočjo katere človek že od nekdaj »premaguje smrt«.* Ob prebiranju Miheličevega življenjepisa in občudovanju njegovih umetnin, sem začutila tisto, kar bi težko opisala zgolj z besedama »momento mori«. Še posebej pri umetnikovem podstrešnem ateljeju, črvojedni oleseneli podobi kurenta in razkosanem Dafninem telesu, ki me na nek način spominjajo na študij figure, so se mi začela porajati vprašanja, kakšen je moj notranji svet, kako vplivam na druge, kaj bo ostalo za mano, so ta vprašanja sploh pomembna v sodobnem načinu življenja...? S serijo del poskušam osvetliti tisto stran posameznika, ki navadno pristane oz. ostane v temi. Paradokso se mi zdi, da je to na žalost verjetno fizično najbolj obsežna stvar, ki jo v času svojega življenja »zapustimo« Zemlji, razkraja pa se še dolgo za tem, ko nas ni več tu. Ta stranski produkt človekovega obstoja so smeti. Poleg fizičnih nosijo le te tudi psihološke razsežnosti, ki o posamezniku in njegovem načinu življenja lahko povedo več, kot nam je sam pripravljen zaupati. Ključni element del je svetloba, ki konceptualno povezuje smeti in intimo posameznika. Tu sta obe komponenti vsebinsko in formalno osvetljeni, kar je v kontrastu z njuno naravo.

Komarji (2022)
akrilne in tempera barve, 2B svinčnik,
suhi pasteli ter oljni pasteli na papirju
30 x 40 cm

Eva Žnidaršič

je ustvarila kamišibaj z naslovom Komarji, sestavljen iz 24 risb, nastalih po avtorski literarni predlogi. K realizaciji kamišibaja so jo vzpodbudile risbe Franceta Miheliča, s katerimi je opremil pesniško zbirko Jožeta Udoviča Oglédalo sanj. Risbe so jo namreč zelo spominjale na komarje, ki so osrednji motiv njenega dela. Hkrati pa se z Miheličem (temo in bivanjsko stisko, ki se odraža v njegovih delih), povezuje tudi preko humorja, saj razume humor predvsem kot obrambni mehanizem oziroma način bivanja: *Tako kot svetloba in tema, se v delu izrisuje tudi specifičen odnos med tragičnim in komičnim, tako v navezavi na Miheličevo slikarstvo, kot bivanje na splošno. Na vsak dogodek se seveda lahko odzovemo na različne načine, a kljub temu, da je bila tragedija v domeni visoke umetnosti, komedija pa je dolgo veljala za ljudsko, sta zame enakovredni. Mislim, da nam humor lahko ponudi nepričakovano globino, saj je tudi v smehu lahko skrita izjemna tragičnost in tako v različni meri v sebi nosi oboje. Humor v sebi nosi močan element moči, pa tudi upora, obenem pa nam omogoča distanco do dogodkov, omogoča nam torej preživeti. Ko sem na svoj način osmislila tesnobo, ki jo čutim do nekaterih Miheličevih slik in jo reinterpreterala na komičen način, mi je to dalo tudi dovolj distance, da sem se tem delom pravzaprav približala bolj, kot bi se jim sicer.*